

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Björkö kyrka

*Björkö socken i Vetlanda kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Björkö kyrka

*Björkö socken i Vetlanda kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

Rapport, foto: Mattias Sörensen
Grafisk design: Anna Stålhammar
Tryckning och distribution: Marita Axelsson

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd: Ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet. Medgivande 94.0133

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2007

Innehåll

Inledning	7
Bakgrund och omfattning	7
Karakteriseringens syfte	7
Uppläggning och rapport	7
Kulturhistorisk bedömning	7
Sammanfattande beskrivning	9
Beskrivning och historik	10
Kyrkomiljön	10
Kyrkobyggnaden	11
Historik	12
Kulturhistorisk karakterisering och bedömning	15
Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan	15
Händelsehistorik	16
Kyrkobyggnaden	16
Kyrkogården	19
Referenser	20
Tryckta källor	20
Arkiv	20
Tekniska och administrativa uppgifter	20

Inledning

Bakgrund och omfattning

På uppdrag av Vetlanda kyrkliga samfällighet har Jönköpings läns museum utfört en kulturhistorisk inventering och karakterisering av Björkö kyrka. Arbetet har utförts i samband med upprättande av vård- och underhållsplan för kyrkobyggnaden och ska ingå som en del av detta. Arbetet bekostades av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades och avslutades under 2006, den gäller för kyrkobyggnader som är anlagda före 1939 eller omfattas av Kulturminneslagen och som fortfarande är i bruk. Rapporten omfattar en genomgång av kyrkobyggnadens historik, beskrivning av exteriör och interiör och en beskrivning av dess kulturhistoriska värde. Antikvarie Mattias Sörensen vid Jönköpings läns museum har varit rapportansvarig.

Karakteriseringens syfte

Syftet med karakteriseringen är att öka kunskapen om det kulturhistoriska arv som kyrkobyggnaden bär på. Mer konkret ska arbetet ligga till grund för de vård- och underhållsplaner som ska tas fram av varje församling och som är en förutsättning för att efter 2006 kunna söka kyrkoantikvarisk ersättning från stiftet. Rapporten ska också kunna ingå i länsstyrelsens och läns museets underlagsmaterial vid beslut i ärenden som berör kyrkobyggnaderna.

Uppläggning och rapport

Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering och en arkivsökningsdel. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit länsstyrelsens arkiv över ärenden, med kopior från ATA:s arkiv i Stockholm. Jönköpings läns museum har också ett arkiv över handlingar och pressklipp mm. Befintlig hembygdsliteratur har använts i förekommande fall. Arkivuppgifterna utgör således en sammanfattning av genomgångna arkiv och omfattar inte en komplett beskrivning av händelser i kyrkans byggnadshistoria.

Rapporten är upplagd med en inledande kort sammanfattning, en beskrivning av kyrkomiljön och historiken i löpande text samt en beskrivning av kyrkans nuvarande utseende. Därefter följer den kulturhistoriska värderingen och bedömningen, och sist en händelsehistorik med händelser listade i kronologisk följd.

Kulturhistorisk bedömning

Den kulturhistoriska bedömningen har gjorts av Jönköpings läns museum i samarbete med länsstyrelsen i Jönköpings län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild

kyrkas egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkor i stiftet och landet. Den kulturhistoriska värderingen och bedömningen nämner i de flesta fall inte enskilda byggnadsdetaljer utan beskriver värden och karaktärsdrag i stort.

Inför varje planerad förändring eller större underhållsåtgärd skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Utifrån det kulturhistoriska värdet tas beslut om vilka åtgärder som får företagas samt vilka som är berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

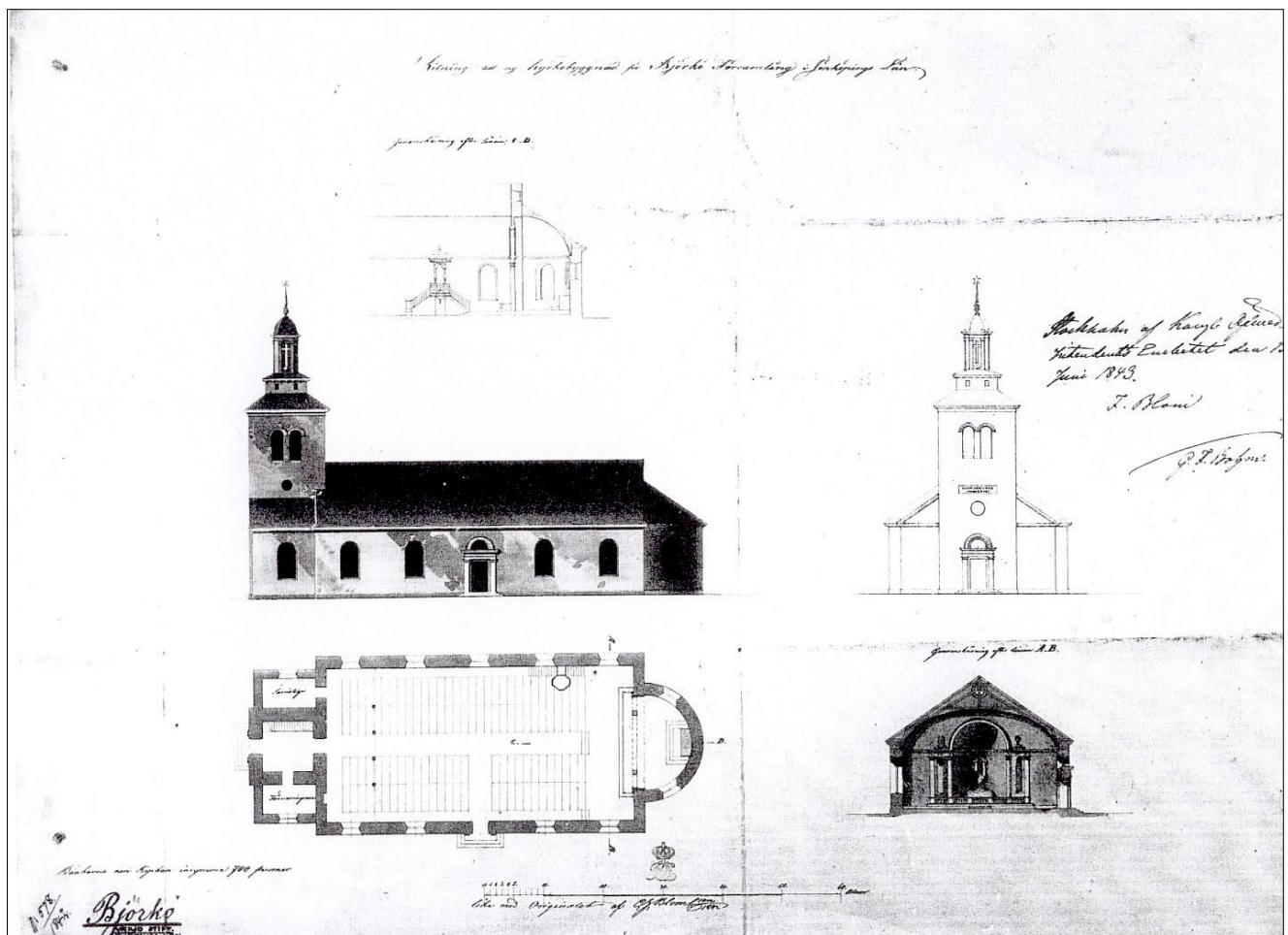
Denna rapport ska finnas tillgänglig på Växjö stift, länsstyrelsen i Jönköpings län, Jönköpings läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

Sammanfattande beskrivning

Björkö kyrka uppfördes mellan åren 1843-45 efter ritningar av arkitekt Carl Gustaf Blom Carlsson vid ÖIA i Stockholm. Kyrkan utgör ett välbevarat exempel på empiretidens kyrkobyggande. Invändigt dominerar det klassicistiska uttrycket även om mindre sentida förändringar skett.

Bärande för det exteriöra uttrycket är de rena murytorna, rundbågformen och lanternintornet. Invändigt är den slutna bänkinredningen, orgeln, predikstolen samt altaranorningen som bidrar till kyrkans karaktär. Äldre inventarier i kyrkorummet vittnar om ortens långa kyrkliga historia.

Sammantaget vittnar Björkö kyrka om lång kristen kontinuitet och är ett exempel från en intensiv epok i landets kyrkobyggande.

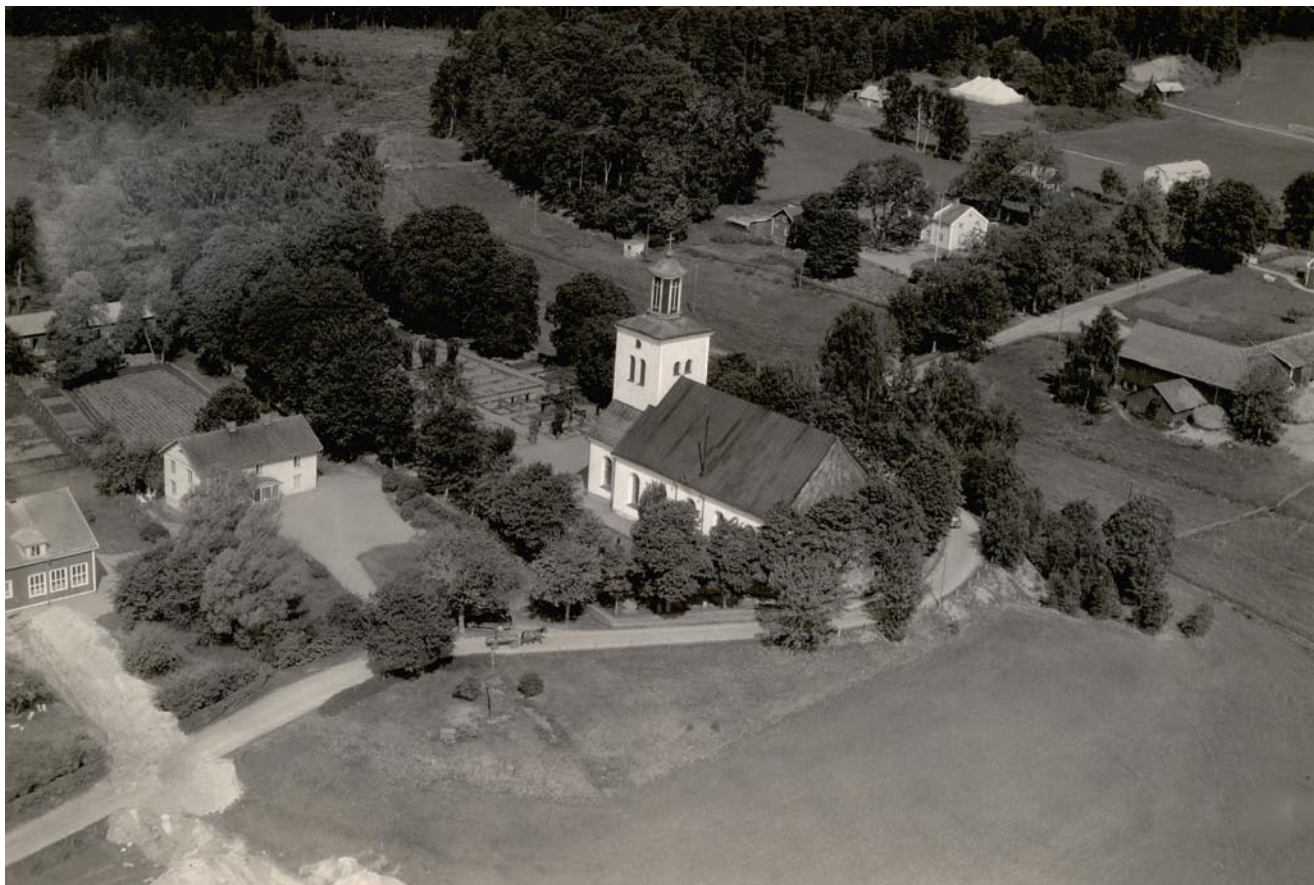
Ritning till ny kyrkobyggnad för Björkö församling upprättad av Carl Gustaf Blom Carlsson vid Överintendentsämbetet i Stockholm på 1840-talet. (JLM)

Beskrivning och historik

Kyrkomiljön

Björkö består av relativt flack odlings- och skogsbygd på Småländska höglandet. Cirka 160 fornlämningar är kända, några spridda gravar av bronsålderstyp samt två större gravfält av äldre respektive yngre järnålderns karaktär, dessutom två runstenar. Kolonisationen var till stor del medeltida. I ortnamnet (de...) Byuræche, 1300-talets början, Förleden har föreslagits innehålla dialektordet bjur, bäver, och efterleden eke, ekdunge, men den tolkningen är osäker. En alternativ tolkning kan vara det fornsvenska biur som är en motsvarighet till fornvästnordiskans bjór, kilformigt markstycke.

Nordväst om kyrkan är prästgården, från 1848 med en tillbyggnad åt väster 1922, belägen. I vinkel med nuvarande bostadshus ligger en äldre byggnad härrörande från 1700-talet vilken sannolikt är prästgårdens ursprungliga mangårdsbyggnad. Det nuvarande församlingshemmet uppfördes kring mitten av 1900-talet. Mot söder finns den gamla skolan.

Flygbild över Björkö kyrka taget av AB Flygtrafik 1947. (JLM)

I samband med uppförandet av den nuvarande kyrkan placerades den utanför den gamla kyrkogården vilket syns på äldre avbildningar då landsvägen löper framför kyrkoporten med kyrkogården på den motsatta sidan. Kyrkogården har utvidgats vid flera tillfällen, senast 1960, och sträcker sig nu mot väster och prästgården. Kyrkan inramas av en naturstensmur vari dess västra del finns en runsten placerad. Vegetationen på kyrkogården består främst av större träd såsom björk och lönn. Det finns ett enkelt system av grusade gångar och gravkvarteren består av gräsytor där buskplanteringar använts sparsamt. På den äldsta delen av kyrkogården finns en förhöjning vilken sägs härröra från den medeltida kyrkobyggnaden, på denna är en gravvård gjord för medlemmar av släkten Duse vid Sjöeryd som lades till vila inne i den gamla kyrkan.

Kyrkobyggnaden

Kyrkobyggnaden har en östvästlig orientering med torn i väster och ett i det närmaste fullbrett rundkor i öster. Kyrkan är ett exempel på en väl sammanhållen empirekyrka präglad av en enkel stramhet och sparsamma dekorationer.

Stommen är av sten och sockel har en gråfärgad spritputs medan fasaderna är spritade med en vit avfärgning. Hörn, omfattningar och listverk är slätputsade och målade med vit kalkfärg. Det finns två entréer till kyrkan, en via tornet samt en mittport på den södra långhusfasaden. Tornet kröns med en åttkantig trälanternin målad i vitt och svart samt förgylld korsglob. Fönsteröppningarna är rundbågformade och utförda i gjutjärn, grönmålade. Kyrkportarna består av pardörrar med diagonallagd panel och rombiska dekorationer, dörrarna är grönmålade. Ovanför entréerna sitter lunettfönster, vidare sitter rundfönster i västra långhusgaveln och tornet. Ljudluckorna är parställda och rundbågformade, i tornkroppen sitter ett urverk med urtavlor åt alla fyra väderstreck. Takyterna är genomgående belagda med plåt i skivtäckning.

Invändigt är kyrkan disponerad som en salskyrka med vapenhus i tornet och sakristia och väntrum förlagda i utrymmen jämte vapenhuset. Golvet i vapenhuset är belagt med kalkstensplattor, ytterväggarna är vitkalkade och innerväggarna av träpanel är rödmålade. Taket består av ett gråmålat bräddtak. Mellan vapenhuset och passagen in mot kyrkorummet är ett vindfång bestående av rödmålade och glasade stålprofiler.

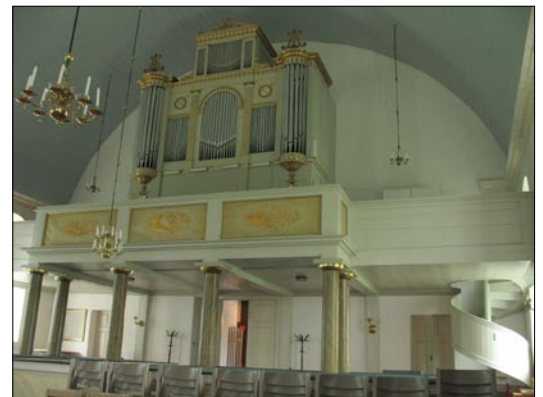
Kyrkorummet har en U-formad plan med läktare med orgel i väster och ett rundat absidkor i öster. Det rundade koret är vanligt förekommande i länets kyrkor från denna tid. Väggarna är slätputsade och vitmålade. Taket är tunnvalvt och bräddfordrat, målat i en ljusblå kulör. I anslutning mellan tak och vägg löper en profilerad och marmoreringsmål原因 taklist. Långhuset och koret avskiljs med ett litet utsprång med korbåge, ovanför korbågen finns en målad inskrift. Golvet i kyrkan består genomgående av ett brunfernissat

Vy mot kyrkans västra fasad med tornentrén. Betecknande för kyrkans arkitektur är de rena murytorna, rundbågformen och tornlanterninens karakteristiska utformning.

Kyrkorummet präglas trots vissa förändringar av sitt nyklassicistiska uttryck.

Nordströmsorgeln från 1848 har genomgått så stora förändringar att det endast är fasaden som återstår från ursprunget. Spiraltrappan upp till läktaren är särpräglad.

Äldre foto på kyrkan innan utvidgningen av kyrkogården på 1960-talet. (ATA)

Den äldre altarpopsatsen från 1761 av Johan Ullberg. Fotograferad av konservator Sven Wahlgren vid okänt datum. (ATA)

brädgolv.

I väster finns orgelläktaren med sluten front, buren av kolonner som är marmorerade i grönt med förgyllda kapitäl. Läktarfronten är målad i grå grund med marmorerade fyllningar som är hållna i gula och gröna färger. Något särpräglat för orgelläktaren är den spiraltrappa som leder ner i kyrkorummet. På orgelläktaren finns ett fåtal öppna bänkar, i övrigt finns lösa stolar placerade där. Orgeln är tillverkad 1848 av Sven Nordström, Flisby, orgelverket har genomgått förändringar medan fasaden är bevarad från tiden. Orgeln är hållen i grått och guld.

Bänkinredningen är indelad i fyra slutna kvarter. Dessa har i likhet med orgelläktaren målats i en grå grund med marmoreringsmålade fyllningar i fronter och dörrar. Överliggaren är målad i brunt och bänkarnas insidor är målade i grönt. Mellan de norra bänkkvarteren har ett antal bänkrader borttagits för att göra plats åt en tvärställd "lillkyrka" med lösa stolar uppställda mot den norra väggen där altarpopsatsen från den äldre kyrkan monterats.

Predikstolen är placerad vid den norra långhusväggen. Den har en åttakantig form med runt ljudtak. Predikstolens ramverk är målat i grått och blått med förgyllda listverk och ornamentik. Till predikstolen löper dubbla trappor med genombrutna räcken, handledaren är brunmålad.

I koret finns en modern dopfont i kalksten samt två korbänkar med lika utförande som bänkinredningen i kyrkorummet. Altaret är utfört i trä och målat i gråbeige kulörer. Ovanför altaret hänger en altarmålning från 1865 målad av konstnären Bengt Nordenberg och föreställer "Låten barnen komma till mig". Altartavlan är inramad av en klassiserande altarpuppställning med pilastrar som bär ett rakt överstycke, altaranordningen är hållen i grått och guld. Altarringen är halvrund med sluten front som är målad i beige-grått med förgyllda ornament. Knäfallet är klätt i rött tyg. I korvalvet hänger en förgylld strålsol med Gudsöga.

Historik

Björkö kristna historia sträcker sig tillbaka till medeltiden då en stenkyrka uppfördes omkring 50 meter väster om den nuvarande kyrkan står. De medeltida källorna är få varför litet är känt om kyrkans tidiga historia. En kyrkklocka som idag finns bevarad inne i kyrkorummet är sannolikt gjuten under 1400-talet.

På 1600-talet görs den första kända tillbyggnaden av kyrkan vilken få byggs till mot söder. Socknen upplever under slutet av 1600-talet en påtaglig befolkningsökning vilket sannolikt var incitamentet för tillbyggnaden. År 1714 gjordes reparationsåtgärder på kyrkans sakristia och drygt ett decennium senare utfördes ytterligare en utbyggnad, denna gång mot söder. Det finns i källorna beskrivet att man år 1739 påbörjar rivningen av en gammal träkyrka, rivningen efterföljs av en ombyggnad. Sannolikt är det

tillbyggnaderna som avses. Sakristian byggdes om 1747. År 1761 införskaffade församlingen en ny altarpupsats till kyrkan, uppsatsen tillverkades av Johan Ullberg.

Under början upplevde Björkö socken en betydande befolkningsökning och den gamla medeltida kyrkan upplevdes sannolikt som alltför trång för de växande församlingen. År 1841 uppdrog man åt länsbyggmästare Carl Robert Palmér att upprätta ett förslag på en ny kyrka åt församlingen. Palmér's förslag skickades in till Överintendentsämbetet i Stockholm där arkitekt Carl Gustaf Blom bearbetade förslaget. Blom ändrade en hel del i det ursprungliga förslaget innan det återsändes till församlingen vilka hade flera invändningar på detta. Blom upprättade då ett nytt ritningsförslag vilket senare kom att utföras med små förändringar.

Det beslutades att den nya kyrkan skulle uppföras på ny plats, omkring 50 meter väster om var den ursprungliga kyrkan stod. Arbetet med att uppföra den nya kyrkan påbörjades 1843 och 1850 invigdes den av biskop Ch Isac Heurlin. I samband med att den nya kyrkan byggdes revs den gamla medeltida kyrkobyggnaden.

En orgel införskaffades 1848 och placerades på orgelläktaren i kyrkan, den byggdes av orgelbyggaren Sven Nordström, Flisby, vilken tillsammans med sin bror Erik var flitiga orgelbyggare som finns förekommande i flera av länets kyrkobyggnader. En ny altartavla utförd av konstnären Bengt Nordenberg köptes 1865. Det är oklart vad kyrkan hade för altarprydnad när den stod klar, på Bloms ritningar finns ett svepekors inritat men det är ingen säkerhet för att så blev utfört.

År 1893 var fönstrens träspröjsning rötskadade varför man ersatte dessa med nya av gjutjärn. I början av 1900-talet bryter man upp den strikthet som präglar det nyklassicistiska idealen i samband med att de begravningsvapen som pryder väggarna plockades in. I linje med detta återförs 1916 den gamla altarpupsatsen från 1761 och placeras i kyrkan, samtidigt gjordes en genomgripande renovering av kyrkan. Vid renoveringen gjordes en ommålning av interiören. Yttre reparationer gjordes 1926 då torntaket lades om, bara några år senare följdes detta av en större yttre restaurering. Den nuvarande dopfunten införskaffades 1939 och är en enkel funt i kalksten som återfinns i flera kyrkor runt om i länet.

I slutet av 1940-talet började församlingen planera för en större restaurering och modernisering av kyrkobyggnaden. Den genomfördes under åren 1952-53 efter program av ingenjör Erik Persson vid Johannes Dahls Arkitektfirma, Tranås. Dessförinnan hade Nordströmsorgeln byggts om av B Wedrup/Firma Orgeltjänst i Uppsala. Restaureringen medförde en påtagliga förändringar i kyrkorummet. De gamla värmekaminerna utbyttes mot ett lågtryckångvärmesystem och nya innanfönster av trä monterades. Ett av fönstren vid den norra långhusväggen sattes igen och den gamla altarpupsatsen från 1761 konserverades av konservator Sven Wahlgren, Jönköping.

Kyrkan från söder. Foto P. A. Eriksén, okänt datum. (ATA)

Interiör mot väster. Orgeln byggd av Sven Nordström 1848. Foto E Erics 1939. (ATA)

Vidare höjdes predikstolen och en spiraltrappa från kyrkorummet upp till orgelläktaren utfördes. En invändig ommålning utfördes och ett nytt kalkstensgolv lades i vapenhuset.

År 1964 installerades ett nytt orgelverk i Nordströmsorgeln. Från den gamla orgeln återanvändes orgelfasaden samt ett antal stämmor, det nya orgelverket tillverkades av orgelbyggare Nils Hammarberg, Göteborg. En toalett installerades i sakristian och nya dörrar monterades i vapenhuset. Ritningar till förändringarna upprättades av Johannes Dahls Arkitektfirma, Tranås.

Ett litet kyrkomuseum anordnades 1970 i kyrkans tornkammare. I museet placerades föremål från den gamla kyrkan, bl.a. begravningsvapen över släkten Duse på Sjöeryd och orgelbordet från Nordströmsorgeln. En utvändig restaurering utfördes 1971 efter program av Johannes Dahls Arkitektfirma, Tranås. Vid denna omputsades fasaderna och avfärgades med KEIM-färg. Ett nytt tornur installerades samtidigt. År 1975 gjordes en ombyggnad av kyrkan där ett väntrum inreddes i det södra rummet jämte vapenhuset, vidare skapades nya förvaringsutrymmen.

En ny invändig restaurering utfördes 1986-89 efter program av arkitekt Per Rudenstam, Huskvarna. Vid restaureringen gjordes en total invändig ommålning, bänkinredningen och övrig inredning gavs en ny färgsättning. Ett antal bänkar plockades bort och en "lillkyrka" anordnades mellan de norra bänkkvarteren. Som altarprydnad för lillkyrkan användes altaruppsatsen från 1761. Altaruppsatsen och de gamla begravningsvapnen genomgick konserveringsåtgärder av konservator Ola Westerudd, Jönköping, som även utförde en färgundersökning av dessa inför restaureringen. I vapenhuset monterades ett nytt vindfång i modern stil.

Den senaste restaureringen utfördes 2001 under ledning av Siwert Holmberg, KBR, i Lekeryd. Arbetena inbegrep reparationer och målningsarbeten av kyrkans plåttak och torntaket som hade en del rötskador. Fasaderna putsades och avfärgades och fönstrena ommålades.

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Björkö kyrka byggdes mellan åren 1843-45 efter ritningar av arkitekt Carl Gustaf Blom Carlsson vid Överintendentsämbetet i Stockholm. Den nuvarande kyrkan byggdes på ny plats, den medeltida föregångaren var placerad kring 50 meter väster om den nya kyrkan.

Kyrkan utgör ett gott exempel på empirestilen präglad av enkelhet, symmetri och en sparsamhet gällande dekorativa element. Exteriört är kyrkan mycket välbevarad och bärande för uttrycket är de rena murytorna, rundbågformerna och lanternintornet. Utmärkande för Björkö kyrka är de båda utrymmena som flankerar tornkroppen varav sakristian inrymmer i den södra.

Invändigt har det skett flera förändringar som påverkat den ursprungliga arkitekturen, detta till trots dominerar det klassicistiska uttrycket. Invändigt är den stora rumsligheten med absidkoret och trätunnvalvet viktig för upplevelsen av kyrkan. Den slutna bänkinredningen tillsammans med orgeln, predikstol och altaranordningen ger uttryck för den nyklassicistiska stilen.

Predikstolen är med sin dubbeltrappa ovanlig där utformningen hör samman med sakristians lokalisering längst bak i kyrkan. Av Nordströmsorgeln från 1848 är det endast fasaden som är bevarad i sin ursprunglighet. Altarmålningen av konstnären Bengt Nordenberg är ett karaktäristiskt inslag i kyrkorummet. Lillkyrkan i korsgången med altarpopsatsen från 1761 samt de begravningsvapen som är monterade på långhusväggarna har ingen anknytning med den nyklassicistiska stilen men utgör en koppling till Björköns långa kristna kontinuitet och är ett typiskt exempel på en sentida förändring.

Inventarier tagna ut bruk och förvarade på annan plats är viktiga dokument över kyrkans användning i äldre tid.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan:

- Den föga förändrade exteriören.
- Kyrkan är ett gott exempel på empirestilens kyrkoideal.
- Ursprunglig inredning och äldre inventariers koppling till platsens långa kristna historia.

Händelsehistorik

Kyrkobyggnaden

Medeltid - Nybyggnad

En stenkyrka uppfördes strax väster om den nuvarande någon gång under medeltiden. (JLST)

1400 - Specifika inventarier - kyrkklocka

Kyrkklockan som finns förvarad i kyrkorummet blev troligen gjuten någon gång under 1400-talet. (JLST)

1600 - Tillbyggnad

En sydlig tillbyggnad av trä utfördes sannolikt under 1600-talet. (JLST)

1714 - Vård/underhåll

Sakristian genomgick reparationsåtgärder. (JLST)

1726 - Tillbyggnad

En tillbyggnad av trä utfördes mot norr. (JLST)

1739 - Ändring

Källor omnämner att man detta år påbörjade rivningen av gammal träkyrka. Sannolikt avses de tillbyggnader som gjorts på kyrkan. En ombyggnad av kyrkan påbörjades efter rivningen. (JLST)

1747 - Ändring - ombyggnad

Sakristian byggdes om. (JLST)

1761 - Specifika inventarier - altarskåp

Altarskåpet som är monterat mot den norra väggen tillverkades detta år av Johan Ullberg Johansson. (JLST)

1843-50 - Nybyggnad

Den nuvarande kyrkan uppfördes omkring 50 meter väster om den gamla. För ritningarna stod arkitekten Carl Gustaf Blom Carlsson vid Överintendentsämbetet i Stockholm som bearbetade ett förslag upprättat av länsbyggmästaren Carl Robert Palmér. Kyrkan invigdes 1850 av biskop Ch Isac Heurlin. (JLST)

1848 - Fast inredning - orgel

Kyrkan införskaffar en orgel. Den tillverkades av Sven Nordström, Flisby.

1865 - Specifika inventarier - altartavla

Altartavlan med motivet ”Låten barnen komma till mig” målades

av konstnären Bengt Nordenberg. (JLM)

1893 - Vård/underhåll

De befintliga rötskadade träspröjsade ersattes med nya av järn med dubbla falsar. (JLST)

1904-05 - Specifika inventarier - begravningsvapen

De begravningsvapen som pryder väggarna i kyrkan sattes in i kyrkan vid denna period. (JLST)

1916 - Ändring - restaurering

En restaurering genomfördes vilken omfattade en ommålning av interiören. Altaruppsatsen från den gamla kyrkan renoverades och flyttades in i kyrkan. (JLST)

1926 - Vård/underhåll - takomläggning

Torntaket lades om. (JLST)

1933 - Ändring - restaurering

En utvändig restaurering genomfördes. (JLST)

1939 - Specifika inventarier - dopfunt

Dopfunten av kalksten tillkom detta år. (JLST)

1947 - Teknisk installation - värme

Ett förslag till installation av ett lågtrycksångvärmesystem utarbetades av Elworths Rörledningsaffär, Vetlanda. Det är oklart när arbetena utfördes men vid restaureringen på 1950-talet har värmekaminerna ersatts med nytt värmesystem. (JLST)

1950 - Fast inredning - orgel

Nordströmsorgeln byggdes om av Firma Orgeltjänst, Uppsala. (JLST)

1952-53 - Ändring - restaurering

En restaurering genomfördes efter program av ingenjör Erik Persson vid Johannes Dahls Arkitektfirma, Tranås. Restaureringen omfattade främst invändiga åtgärder.

- Ett långhusfönster mot norr murades igen.
- Nya innanfönster av trä monterades.
- Predikstolen med baldakin lyftes upp.
- En ny trappa till orgelläktaren utfördes.
- Ett nytt kalkstensgolv lades i vapenhuset.
- En invändig ommålning utfördes.
- Altaruppsatsen konserverades av konservator Sven Wahlgren, Jönköping (JLST)

1964 - Fast inredning - orgel

Ett helt ny orgelverk tillverkades av Nils Hammarberg, Göteborg. Orgelfasaden samt ett antal stämmor från den ursprungliga Nordströmsorgeln bevarades. (JLST)

1967 - Ändring

Toalett installerades i sakristian och nya innerdörrar monterades i vapenhuset efter program av Johannes Dahls Arkitektfirma, Tranås. (JLST)

1970 - Ändring

Ett mindre museum inrättades i en tornkammare. I museet placerades föremål från den gamla kyrkan och andra föremål. Bl.a. visades ett begravningsvapen över släkten Duse på Sjöeryd, träskulpturer från 1700-talet som sannolikt tillhört en altarpopsats eller dylikt samt orgelbordet från Nordströmsorgeln upp i rummet. (JLST)

1971 - Ändring - restaurering

En utvändig restaurering utfördes där fasaderna omputsades och avfärgades med KEIM-färg och ett nytt tornur installerades. Arbetena leddes av ingenjör Erik Persson vid Johannes Dahls Arkitektfirma, Tranås. (JLST)

1975 - Ändring - ombyggnad

En renovering genomfördes och ett rum för brudföljen m.m. inreddes samt tillkom nya förvaringsutrymmen. (JLST)

1987-89 - Ändring - restaurering

En invändig restaurering utfördes efter program av arkitekt Per Rudenstam, Huskvarna. Bland arbetena var en total invändig ommålning, ny färgsättning gjordes på bänkinredning och övrig inredning, tilläggsisolering av kyrkvinden. En "lillkyrka" anordnades mellan den nordliga bänkkvarteren. I vapenhuset monterades ett nytt vindfång. Inför restaureringen gjordes en färgundersökning av bl.a. den gamla altarpopsatsen och begravningsvapnen. Färgundersökningen utfördes av konservator Ola Westerudd, Jönköping. (JLST)

1988 - Specifika inventarier - kyrkklocka

Den medeltida storklockan ersattes med en ny tillverkad av Bergholtz Klockgjuteri AB, Sigtuna. Den medeltida klockan ställdes upp inne i kyrkorummet. (JLST)

1998 - Teknisk installation - larm

Nytt brand- och stöldlarm installerades i kyrkan. (JLST)

2001 - Ändring - restaurering

En utvändig restaurering genomfördes efter program av F:a Sivert

Holmberg Kyrkobyggnadsrådgivning, Lekeryd. Bland genomförda arbeten var att laga och måla kyrkans plåttak, putsлага och avfärga fasaderna samt att måla om fönstrena och laga rötskadorna i torn-takets konstruktion. (JLST)

Kyrkogården

1936 - Utvidgning

Ett förslag till utvidgning åt väster diskuterades. (JLST)

1958 - Nybyggnad

Ett förslag till bisättningskällare på kyrkogården upprättat av Johannes Dahls Arkitektfirma, Tranås, godkändes. (JLST)

1960 - Utvidgning

Kyrkogården utvidgades och den nya delen invigdes detta år. (JLST)

Referenser

Tryckta källor

Carlson, S L, Sveriges kyrkorglar, Lund 1973
 Cinthio, E (red), Sveriges Kyrkor volym 216: Kyrkobyggnader 1760-1860, del 2, Uppsala 1993
 Erixon, S (red), Sveriges bebyggelse Landsbygden Jönköpings län I, Uddevalla 1952
 Jönköpings läns museum Kulturhistorisk utredning Vetlanda kommun, Växjö 1989
 Nationalencyklopedin (Nätupplagan)
 Wahlberg, M (red), svenskt ortnamnslexikon, Uppsala 2003

Arkiv

Jönköpings läns museums arkiv (JLM)
 Länsstyrelsen i Jönköpings läns arkiv, med kopior ur ATA:s arkiv (JLST)

Tekniska och administrativa uppgifter

Jönköpings läns museums dnr: 206/06
 Beställare: Vetlanda kyrkliga samfällighet
 Fastighetsägare: Vetlanda kyrkliga samfällighet,
 Svenska kyrkan
 Rapportansvarig: Jönköpings läns museum genom-
 Mattias Sörensen
 Foto: Mattias Sörensen
 Län: Jönköpings län
 Kommun: Vetlanda kommun
 Fastighetsbeteckning: Björkö kyrka
 Belägenhet: Ekonomiska kartans blad

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv